

BÍLÁ KNIHA

OBRANNÁ POLITIKA ČR

Předmluva

Luděk Niedermayer
europoslanec

Pandemickou krizi v rychlém sledu následuje krize energetická a bezpečnostní. Obě mají, i přes úsilí a podpory od vlád, dopady do našeho každodenního života. V dobách ohrožení a krizí pak vyniknou hodnoty a přínosy, které nám poskytuje naše zapojení do evropského společenství. Členství v Evropské unii a společný postup při řešení těchto krizí ve spolupráci s našimi evropskými partnery je naší největší nadějí na řešení velkých problémů dnešního světa, které nás bohužel v minulých letech hojně provázely.

Je důležité, abychom nezapomínali, jaký význam a přínosy pro nás Unie má a zároveň si i uvědomovali její slabá místa. To je cesta jak přispět k tomu, aby Unie v budoucnu fungovala ještě lépe. Dnes již totiž není skoro žádná větší politická agenda, která by nebyla propojena s evropskou integrací – dopady fungování Unie, její úspěchy i neúspěchy při řešení problémů, tak zprostředkovaně pociťujeme každodenně ve svém běžném životě. Je přitom zcela jasné, že krize, kterým čelíme, pak dalece přesahují hranice členských států a jediná cesta k jejich řešení je ve spolupráci.

Zapomínat nesmíme ani, jak velký přínos má dobře fungující Unie i v „dobrých časech“. Výročí 30 let fungování jednotného trhu, které jsme slavili na začátku roku, je jen jednou z připomínek. Stejně tak je jasné, že cesta k levné a bezpečné energetice vede právě přes rozvoj společného trhu, a nikoliv přes izolaci jednotlivých zemí či regionů.

Jsem rád, že na textu TOP týmu z.s., který je výsledkem diskuse mladých pravicově, či středově smýšlejících lidí, je vidět, že generace mladých lidí si uvědomuje, jak jsou i národní politické otázky dotčeny evropskou politikou a přirozeně vede svou diskuzi o jejich řešení za propojení obou rovin – národní i evropské.

Jako europoslanec rád vidím, že se text snaží postihnout aktuální otázky české politiky zasazené do evropského kontextu. TOP tým navíc ukazuje, že umí jít do detailu při posuzování problémů a výzev a hledání nejlepších řešení. Dělá mi velkou radost, že se mladí lidé z TOP týmu ve svém volném čase detailně a kompetentně zabývají i velmi složitými otázkami a hledají

přístup k jejich řešení, který vychází ze stavu a potřeb života v České republice. Respektuje to jeden z důležitých rysů dnešního světa - tedy to, že řešení problémů není jednoduché a cesta k němu vede jen přes jejich hluboké pochopení. Mimochodem, opak tvrdí jen populisté a dle toho jejich „vládnutí“ vypadá. Jsem rád, že všude tam, kde to je relevantní, se texty inspirují či kriticky reflektují postup našich evropských partnerů.

Je zjevné, že v dnešní době musíme spolu hledat cesty, jak udělat svět (nejen pro Evropany) bezpečnější, stabilnější a odolnější. Začít musíme i u sebe a postarat se o to, abychom byli našim evropským partnerům oporou a inspirací. Jsem proto rád, že si autoři dali práci nad komplikovanými tématy a při tom prokázali vysokou kompetenci a ochotu hledat kompromisy. Právě takový přístup by měl být v rámci nadcházejících diskusí pravidlem. Pokud Vás zajímá názor mladých lidí na problémy, které rezonují společností a na jejich řešení věřím, že Vás tato publikace zaujme. Srdečně Vás zvu i k přečtení všech 8 dalších bílých knih sepsaných v letošním roce, jakož i k přečtení 9 bílých knih z roku loňského. Věřím, že Vás nezklamou a čas strávený nad jejich čtením bude i pro Vás časem dobře využitým.

Spolupráce v rámci NATO

Zvýšení HDP na 2%

Při vstupu do NATO se Česká republika zavázala každoročně přispívat 2% HDP na svou obranu, a to až do roku 2024. Svůj závazek bohužel neplníme, jelikož rozpočet zatěžují zvýšené výdaje, které narostly z mnoha důvodů včetně covidové pandemie. Naplánované výdaje rozpočtu na obranu nicméně ke dvěma procentům hrubého domácího produktu alespoň směřují.

Modernizace armády a armádního vybavení

Česká republika vstoupila do Severoatlantické aliance v roce 1999. Touto událostí se v naší zemi posílila bezpečnost všech obyvatel. Česká republika se zapojila do zahraničních misí NATO

a získala možnost zmodernizovat svoji armádu. Severoatlantická aliance je zárukou naší bezpečnosti i významného pokroku v celé koncepci obrany státu.

Zároveň jsme jako země udělali důležitý krok, který nám pomohl se přiblížit k obnově armádního vybavení a dosažení její plné vybavenosti. V rámci aliance velmi dobře funguje propůjčování a překup armádní výbavy či spolupráce vojáků na jiných aliančních územích. V současnosti vláda České republiky řeší problém s nákupy vojenských letounů a od USA přijala dar ve výši 106 milionů dolarů.

Společné cvičení armád NATO

Severoatlantická aliance tradičně pořádá cvičení vojenských sil jednotlivých členů NATO na území členských států. Cílem cvičení je připravit se na nepříznivé armádní situace v jednotlivých zemích a koordinace armád členských států. Určitý problém představuje strach, neochota či nezájem obyvatel území, na kterých cvičení probíhají.

Kybernetická bezpečnost

Kyberbezpečnost je stále relativně nová oblast, která se však rychle vyvíjí v souladu s tím, jak vznikají moderní technologie. Útoky v kyberprostoru se staly nedílnou součástí novodobých konfliktů. Je naprosto nezbytné, aby i uroven naší obrany byla schopna reagovat na různé

kybernetické útoky. Útočníci pro své útoky používají čím dál sofistikovanější způsoby, vylepšují a zdokonalují již existující nebo i vymýšlí zcela nové.

Česká republika v souvislosti s válkou na Ukrajině čelí nadprůměrnému počtu kyberútoků. V průměru je jedna evropská organizace vystavena 1100 útokům týdně, česká organizace pak 1800 útokům týdně. Naše země byla v této oblasti dlouhodobě nad průměrem Evropské unie, nicméně s invazí na Ukrajinu se rozdíl oproti evropskému průměru ještě znatelně prohloubil.

Současné trendy, vlivy a důležitost kyberbezpečnosti

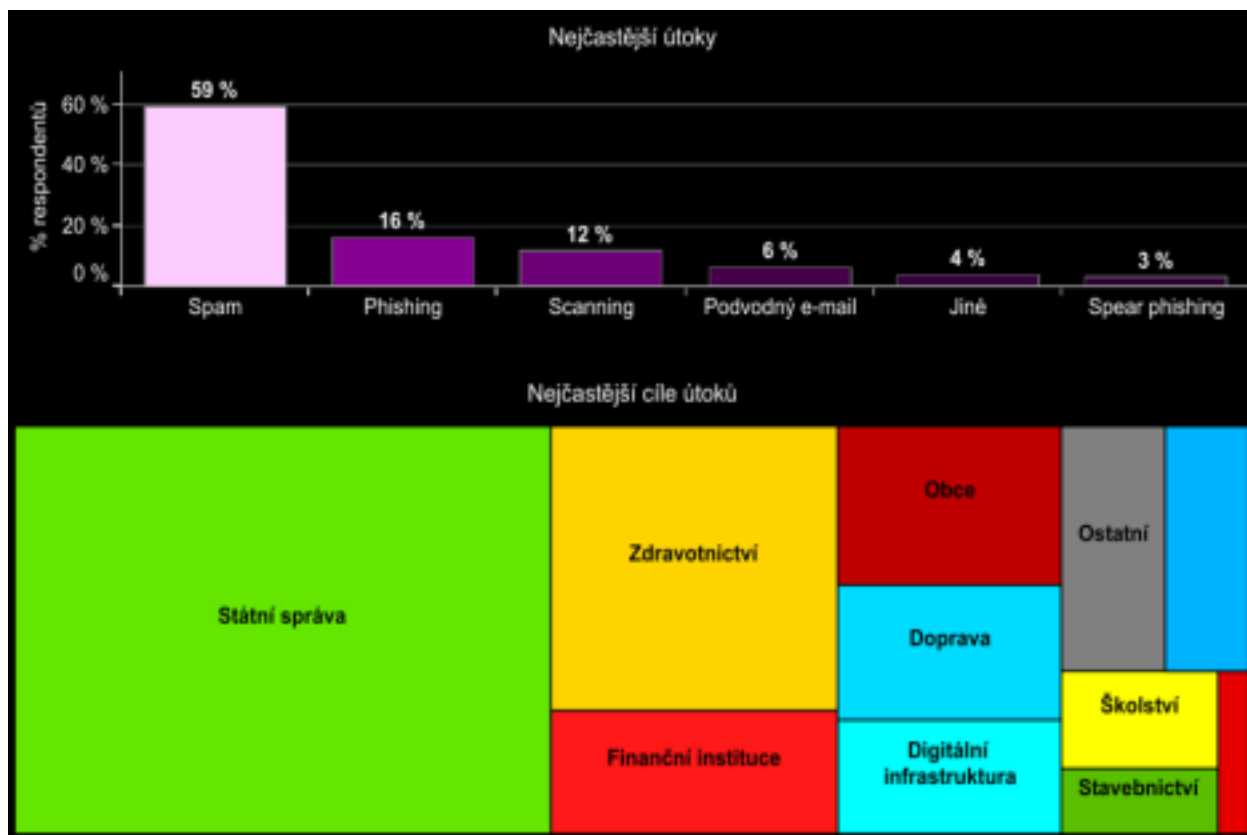
Od začátku ruské invaze na Ukrajinu můžeme pozorovat velký nárůst kybernetických útoků ze strany ruských ransomwarových skupin. Je důležité podotknout, že tyto skupiny necílí pouze na kritickou infrastrukturu, ale jejich záměrem je shromažďovat informace z velkých firem a institucí, které by jim pomohly k vývoji války v jejich prospěch. Ruští hackeři trochu ustupují od klasického ransomware a častěji používají tzv. wiper malware, který dokáže zničit data a systémy. Ruská skupina APT Sandworm nasadila malware Indusstroyer proti ukrajinským rozvodným sítím elektrické energie již v roce 2016. V dubnu 2022 byla detekována nová varianta nazvaná Indusstroyer2, když se podařilo zabránit kybernetickému útoku na Kyjev. Vedle útoků na počítačové systémy je nutné brát velmi vážně také úmyslné vytváření a šíření dezinformací nejen v podobě textové, ale i prostřednictvím tzv. deepfake videí.

Druhou velkou skupinou jsou DoS/DDoS útoky, kterým čelí v průměru jednou za týden každá čtvrtá organizace v České republice. U přibližně 12% takto napadených organizací byly zdrojem ruské IP adresy. Proruská skupina Killnet spustila službu KillNetBotnetDDoS a v současné době se chlubí mnoha útoky proti nepřítelům Ruska. K jejich aktivitám patří i podvrhy, například fake video zobrazující útok na neexistující stránky Anonymous.

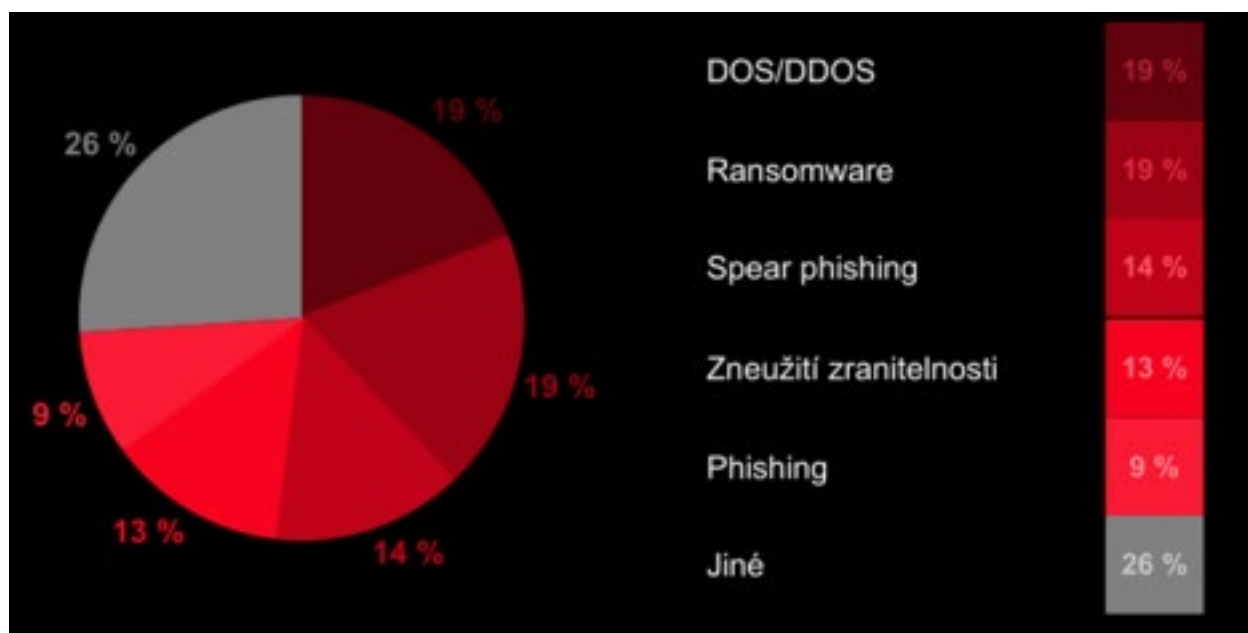
Kybernetické útoky v České republice nejsou zaměřené pouze na velké firmy. Jejich častými oběťmi jsou školy, nemocnice či různá zdravotnická zařízení. Tím výčet samozřejmě zdaleka nekončí. Úspěšný kybernetický útok má mnoho přidružených následků. V případě nemocnic může znamenat zastavení provozu, odložení plánovaných operací, rychlý převoz akutních pacientů do jiných zdravotnických zařízení a podobně.

Obrázek č. 1 – kyberkriminalita v České republice

Obrázek č. 2 – přehled nejzávažnějších útoků

Reakce EU na výzvy v oblasti kyberbezpečnosti

Ve spojitosti s ruskou invazí si členské státy EU začaly uvědomovat důležitost kybernetické bezpečnosti a Evropská unie podnikla konkrétní kroky k jejímu zlepšení. Online prostor obsahuje jednoduše vše – od informačních a telekomunikačních sítí, infrastruktury a jimi podporovaných dat až po počítačové systémy, zpracovatele a správce. Evropská Unie v oblasti kybernetické obrany spolupracuje s Evropskou obrannou agenturou (EDA), Agenturou Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost a Europolu. EDA aktivně podporuje členské státy, aby budovaly kvalifikované vojenské pracovní síly v oblasti kybernetické obrany. Zajišťuje také dostupnost proaktivních i reaktivních technologií pro kybernetickou obranu. Strategie kybernetické bezpečnosti EU, kterou v prosinci 2020 přijala Evropská komise a ESVČ, posiluje koordinaci kybernetické ochrany a spolupráci a budování schopností v této oblasti.

Migrační politika a hraniční kontroly

Migrace v globálním i evropském měřítku představuje v současné době vysokou hrozbu. Situace na Blízkém východě není klidná. Největší nápor uprchlíků přichází ze Sýrie, Libye a Afghánistánu. Vnitrostátní konflikty a spory uvnitř těchto zemí zvyšují počty uprchlíků a významně přispívají k nekontrolovatelnému průběhu migrace. Je nepochybné, že musíme na naší straně zlepšit připravenost i postup obranných složek.

Jedním z nejdůležitějších a zároveň nejméně opomíjeným tématem je hraniční kontrola, pokud chceme efektivně bránit bezpečnost České republiky a jejích občanů a zamezovat nelegální migraci. Migranti na naše území přicházejí ze států, které neprovádějí kontrolu na svých vlastních hranicích příliš důsledně. Ke kontrole na vstupech do ČR naše země přistoupila v okamžiku, kdy bylo zřejmé, o jak velký problém se jedná. Hraniční kontroly umožňují vracet migranty zpět do zemí, odkud přicestovali, a také cílí na jejich budoucí možné trasování.

Popis aktuální situace:

Vláda dne 5. října 2022 rozhodla, že kontroly na vnitřních hranicích se Slovenskem budou probíhat až do 28. října. Opatření vláda zavedla kvůli prudkému nárůstu nelegální migrace a zvýšené aktivitě organizovaných skupin převaděčů. S ochranou hranic policistům pomáhá Celní

správa ČR a 80 vojáků Armády ČR.

Migranti zadrženi na hranicích mohou být vráceni zpět do země, ze které se snaží překročit hranice k nám. Tamní stát je povinen se o ně postarat, zaregistrovat je do systému, poskytnout jim základní lidské potřeby (jídlo, vodu). Zvláštní péče musí být věnována dětem nebo zraněným. To vše jsou výdaje ze státního rozpočtu. Z hlediska mezinárodního práva nelze uprchlíky okamžitě vracet do zemí, odkud pocházejí, protože v nich může probíhat válečný či jiný konflikt.

Ozbrojené složky na hranicích prohledávají prostory nákladních vozidel a osobních aut. Kontrolují vnitřní a nákladní prostor, dívají se pod vozidla, na nápravy i do kabin kamionů. Kontrola je buď kompletní nebo namátková – záleží na předmětu a rozsahu, kontrolují se biometrické prvky (cestovní pas, občanský průkaz, otisky prstů). Může docházet k situaci, kdy jsou předkládané osobní doklady falešné. Na straně ČR je potřeba zlepšit biometrické standardy i vybavení. To umožní zjednodušit proces identifikace jedince, zjistit jeho původ a identifikovat, zda se jedná o ekonomického migranta nebo uprchlíka z válečné oblasti. Určitý problém představuje nedostatečná edukace pohraniční stráže, co se jazyků a krizového managementu týče. Je velmi důležité zabránit zbytečným a život ohrožujícím situacím, jako je násilí, verbální útoky a neschopnost kontrolovat emoce ve stresové situaci.

Navrhovaná opatření

- TOP tým prosazuje, aby byla ústavně zakotvena minimální částka ve výši 2 % HDP na výdaje na obranu naší republiky. V budoucnosti se očekává, že tyto výdaje budou navyšovány.
- TOP tým považuje za rozumné modernizovat těžké vybavení Armády ČR.
- TOP tým podporuje výcvik armádních složek NATO na území ČR.
- TOP tým doporučuje navýšit finanční prostředky na oblast kybernetické bezpečnosti.
- TOP tým navrhuje, aby byla zavedena povinná edukace v oblasti kyberbezpečnosti na základních a středních školách.
- TOP tým se zasazuje o posílení externích hranic Schengenského prostoru tak, aby případné kontroly dokázaly zamezit nelegální migraci.
- TOP tým upozorňuje na nedostatečnou edukaci některých ozbrojených složek v oblasti cizích jazyků a krizového managementu, což znesnadňuje kontrolu jedinců na hranicích ČR.
- TOP tým apeluje na modernizaci biometrických systémů a dalšího vybavení, které se používá při kontrolách na českých hranicích. Modernizace by měla zrychlit i usnadnit veškerý proces hraničních kontrol.

Bibliografie a další zdroje

- (1) <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/slavime-jiz-23--vyroci-vstupu-ceske-republiky-do-nato-233990/>
- (2) <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-cesko-dostane-od-usa-miliardy-na-modernizaci-armady-215630>
- (3) https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/usa-cesko-ukrajina-vojenska-podpora_2209291241_pi
- (4) <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesko-slib-nato-nesplni-dvou-procent-vydaju-hdp-na-obranu/r~8134599afda311ea9d74ac1f6b220ee8/>
- (5) <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3134>
- (6) <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-se-zabyvala-modernizaci-armady-cr-resila-i-dopady-mozneho-preruseni-dodavek-plynu-z-ruska-198123/>
- (7) <https://www.lupa.cz/aktuality/na-ceske-weby-miri-ddos-utoky-vypadky-aplikaci-resi-treba-ceske-drahy/>
- (8) Cyber warfare trends in the wake of Russia-Ukraine war continue to evolve – report Insurance Business UK (www.insurancebusinessmag.com)
- (9) EvD_2022_01_Kyberbezpečnost | Tableau Public, infografika aktualizovaná k září 2022
- (10) <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/cybersecurity/#infrastructure>
- (11) <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/schengenska-spoluprace-schengenska-spoluprace.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

(12) https://tn.nova.cz/?gclid=EAlaIQobChMIjpid0Ljs-glVTxoGAB17dQc6EAAYASAAEgJELfD_Bw

(13) <https://www.mvcr.cz/>

(14) <https://www.mvcr.cz/clanek/kontroly-na-hranicich-se-slovenskem-se-prodlouzi-o-20-dni.aspx>

